

Avdelning
Juridiska avdelningen

Handläggare
Jonas Nylinder
+46 8 563 085 08
jonas.nylinder@uka.se

Datum
2026-04-14

Reg.nr
31-00297-25

Umeå universitet
Rektor

Allvarlig kritik mot Umeå universitet för att lärosätet inte har följt överinstansens beslut

Beslutet i korthet: Överklagandenämnden för högskolan har i ett och samma ärende tre gånger beslutat att undanröja Umeå universitets beslut om att en sökande inte uppfyller behörighetskraven till senare del av ett program. Överklagandenämnden angav i besluten att ärendet skulle återlämnas, det vill säga återförvisas, till universitetet för att frågan om behörighet skulle prövas mot kurserna på programmets termin 3. Universitetet har inte följt Överklagandenämndens beslut utan har istället fortsatt att pröva sökandens behörighet även mot andra kurser på programmet.

Av instansordningen följer att en underinstans som huvudregel har att godta den bedömning som en överinstans gör i ett beslut om återförvisning. Enligt UKÄ är det helt oacceptabelt att universitetet vid tre tillfällen har bortsett från Överklagandenämnden för högskolans beslut och istället utgått från sin egen tolkning av vilka behörighetskrav som bör gälla vid prövningen. Universitetets hantering av det återförvisade ärendet har medfört att handläggningen kraftigt har kommit att fördröjas och att den sökande fråntagits sina möjligheter att antas till den sökta utbildningen.

Umeå universitet förtjänar allvarlig kritik för det inträffade. UKÄ anser att universitetets hantering och den inställning som universitetet givit uttryck för i remissvaret visar på allvarliga kunskapsbrister om instansordningen och hur återförvisade beslut från en överinstans ska hanteras. UKÄ kommer att följa upp vilka åtgärder universitetet har vidtagit med anledning av UKÄ:s uttalanden.

Bakgrund

Överklagandenämnden för högskolan (Överklagandenämnden) har till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) överlämnat en kopia av ett beslut från den 26 juni 2025, reg.nr 23-1484-25. I det överlämnade beslutet undanröjde Överklagandenämnden ett beslut från Umeå universitet om att en sökande inte uppfyllde behörighetskraven för att antas till senare del av Psykologprogrammet. Som skäl för beslutet om undanröjande angav nämnden bland annat följande.

Överklagandenämnden konstaterar att nämnden i sina beslut den 15 november 2024 och den 27 februari 2025 har klargjort att det av antagningsordningen inte framgår några behörighetskrav för antagning till senare del av program. Det framgår vidare att det av utbildningsplanen för Psykologprogrammet inte heller framgår några behörighetskrav för antagning till senare del av programmet. Av nämndens tidigare beslut framgår vidare att behörighetsprövningen ska göras mot de behörighetskrav som framgår av kursplanerna för kurserna på termin 3 inom psykologprogrammet.

Eftersom en sådan prövning fortfarande inte har gjorts av universitetet ska Umeå universitetets beslut åter undanröjas och ärendet återförvisas tillbaka till universitetet för prövning av om [sökanden] uppfyller de behörighetskrav som framgår av kursplanerna för kurserna som ingår på termin 3 på Psykologprogrammet höstterminen 2024.

När det gällde frågan om överlämnande angav Överklagandenämnden följande.

Eftersom Umeå universitet, trots två tidigare beslut av Överklagandenämnden, inte har gjort den prövning som nämnden har angett i sina beslut, överlämnas en kopia av detta beslut till Universitetskanslersämbetet i dess egenskap av tillsynsmyndighet.

Utredning

Umeå universitets yttrande

UKÄ har bitt Umeå universitet att yttra sig över vad Överklagandenämnden har uttalat. Umeå universitet har genom sin enhetschef i ett remissvar uppgett i huvudsak följande.

Vid Umeå universitet regleras antagning till senare program i universitetets antagningsordning. I dokumentet framgår i avsnitt 5.2 att ansvarig institution bedömer de sökandes meriter och beslutar om behörighet enligt aktuell utbildningsplan för berörd utbildning. För detta ärende har därför en bedömning från institutionen för psykologi legat till grund för beslut vid Umeå universitet.

Vid antagning till senare del av ett utbildningsprogram görs, i enlighet med universitetets antagningsordning, bedömningen inte enbart mot den termin som ansökan avser, utan mot hela återstoden av programmet.

I detta fall innebär det utifrån institutionens bedömning att sökanden, trots behörighet till termin tre, inte uppfyller behörighetskraven för termin fyra, då sökande saknar utbildning som är ett uttryckligt och väsentligt förkunskapskrav för tillträde till kursen Professionell utveckling 2, 6 högskolepoäng.

Att enbart bedöma behörighet mot termin tre skulle innebära att sökanden antas till programmet utan möjlighet att fortsätta till nästkommande termin utan komplettering. Detta strider mot principen att antagning till senare del av programmet ska säkerställa att studenten kan följa utbildningen mot examen. Överklagandenämnden för högskolan har i tidigare ärenden godtagit Umeå universitets tolkning av antagningsordningen, där bedömning görs mot hela utbildningsplanen och inte enbart mot enskild termin. Universitetet har därför beslutat att hålla fast vid denna hållning i detta ärende.

Mot bakgrund av nämndens beslut har Umeå universitet fattat ett nytt beslut den 10 september 2025. I beslutet har universitetet förklarat på ett tydligt sätt att den sökande är behörig till kurserna på termin tre men att sökanden inte bedöms behörig till senare del av Psykologprogrammet då sökande inte uppfyller kraven för kurser på termin fyra. Sökanden har valt att inte överklaga detta beslut inom stipulerad tid. Därmed anser Umeå universitet att handläggningen av ärendet har skett i enlighet med Överklagandenämnden för högskolans anmodan.

Umeå universitet har gett in universitetets antagningsordning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, universitetets beslut om behörighet från den 10 september 2025 och bedömning från institutionen för psykologi.

Övrig utredning

UKÄ har tagit del av Överklagandenämndens beslut från den 15 november 2024, reg.nr 23-2578-24, och den 27 februari 2025, reg.nr 23-3043-24.

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ har bland annat till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det gör UKÄ genom att granska om universitet och högskolor följer de bestämmelser som gäller för deras verksamhet.

Omständigheterna i ärendet

Av handlingarna framgår att Överklagandenämnden i november 2024 beslutade att undanröja ett från Umeå universitets överklagat beslut om att en sökande inte uppfyllde behörighetskraven för att antas till senare del av Psykologprogrammet. Överklagandenämnden angav i beslutet att prövningen av den sökandes behörighet skulle ske mot behörighetskraven för kurserna på programmets termin 3. Eftersom det inte framgick att universitetet hade bedömt den sökandes behörighet mot den terminen, återlämnade Överklagandenämnden ärendet till universitetet.

Universitetet följde inte Överklagandenämndens avgörande. Istället fattade universitetet ett nytt beslut om att den sökande var obehörig till programmet och hänvisade bland annat till att den sökande inte uppfyllde behörighetskraven för en av kurserna på termin 4. Den sökande överklagade på nytt universitetets beslut, varefter Överklagandenämnden i februari 2025 på nytt undanröjde beslutet och lämnade ärendet åter till universitetet. I beslutet om undanröjande upprepade Överklagandenämnden att prövningen av den sökandes behörighet skulle ske mot behörighetskraven för kurserna på termin 3.

Universitetet följde inte heller detta avgörande av Överklagandenämnden utan beslutade återigen att den sökande var obehörig med hänvisning till att behörighetskraven för en av kurserna på termin 4 inte var uppfyllda. Den sökande överklagade en tredje gång beslutet till Överklagandenämnden. Överklagandenämnden beslutade i juni 2025 att ännu en gång återlämna ärendet till universitetet för att detta skulle pröva den sökandes behörighet i enlighet med nämndens tidigare avgöranden.

Universitetet har därefter i september 2025 fattat ett nytt beslut om att den sökande inte uppfyller behörighetskraven för att antas till senare del av Psykologprogrammet. Universitetet hänvisar även i det beslutet till att den sökande inte uppfyller behörighetskraven för en av kurserna på programmets termin 4. Beslutet har inte överklagats av den sökande.

UKÄ:s överväganden

I ärendet är fråga om Umeå universitets hantering av ett från Överklagandenämnden för högskolan återförvisat beslut om behörighet till högskoleutbildning. Att Överklagandenämnden för högskolan är överinstans i frågor om behörighet framgår av 5 kap. 1 § högskolelagen (1992:1434) och 12 kap. 2 § högskoleförordningen (1993:100).

Av instansordningen följer att en underinstans som huvudregel har att godta den bedömning som en överinstans gör i ett återförvisningsbeslut. Denna huvudregel kan undantagsvis frångås om det finns särskilda skäl. Det kan vara fallet om det framkommit nya omständigheter eller ny utredning eller om det framstår som uppenbart att överinstansen har förbisett en viktig omständighet eller gjort sig skyldig till en felaktig bedömning (se till exempel RÅ 1979 1:95 och JO 1992/93 s. 238).

UKÄ konstaterar att Överklagandenämnden för högskolan vid tre tillfällen har beslutat att undanröja Umeå universitetets beslut om behörighet. Överklagandenämnden har i samtliga beslut framhållit att det saknats stöd för att pröva den sökandes behörighet mot andra behörighetskrav än de som gäller för kurserna på Psykologprogrammets termin 3. Ärendet har därför lämnats åter till universitetet för att pröva den sökandes behörighet mot dessa krav.

UKÄ anser att universitetet saknat skäl att frångå Överklagandenämndens beslut. Universitetet borde därför ha prövat frågan om den sökandes behörighet enligt nämndens anvisningar redan efter nämndens första beslut om återförvisning, vilket inte har skett. Att universitetet därefter vid ytterligare två tillfällen valt att bortse från Överklagandenämndens anvisningar och istället utgått från sin egen tolkning av behörighetskraven är, enligt UKÄ, helt oacceptabelt.

Universitetets hantering har medfört att handläggningen av ärendet kraftigt har kommit att fördröjas. Det ska noteras att den sökandes anmälan gällde antagning till höstterminen 2024 och att Överklagandenämndens senaste beslut om återförvisning meddelades i juni året därpå.

Umeå universitet har därefter i september 2025 fattat ett nytt beslut om behörighet i vilket universitetet framhåller i sin tidigare bedömning. Såvitt framgår av beslutet anser universitetet att den sökande uppfyller behörighetskraven för de aktuella kurserna på termin 3. Den sökande skulle därmed ha bedömts som behörig om prövningen utgått från Överklagandenämndens anvisningar. Att universitetet frångått Överklagandenämndens anvisningar och istället tillämpat andra behörighetskrav, har alltså även medfört att den sökande fråntagits sina möjligheter att antas till den sökta utbildningen.

Av handlingarna framgår att den sökande har valt att inte överklaga universitetets senaste beslut om behörighet. Att så inte har skett är knappast förvånande med tanke på att universitetet konsekvent valt att inte följa Överklagandenämndens tidigare beslut. Det är mot denna bakgrund svårförståeligt hur universitetet i remissvaret, som det får uppfattas, hänvisar till det uteblivna överklagandet som stöd för att dess handläggning har skett i enlighet med Överklagandenämndens anmodan.

Umeå universitet förtjänar allvarlig kritik för det sätt på vilket besluten om återförvisning har hanterats. Hanteringen och den inställning som universitetet givit uttryck för i remissvaret visar enligt UKÄ på allvarliga kunskapsbrister om instansordningen och hur återförvisade beslut från en

överinstans ska hanteras. UKÄ utgår från att universitetet vidtar de åtgärder som behövs för att säkerställa att liknande situationer inte inträffar.

Övriga synpunkter och åtgärder

Med hänsyn till ärendets principiella karaktär ställer sig UKÄ frågande till att universitetets rektor inte har medverkat i remissvaret för att klargöra lärosätets inställning.

UKÄ bedömer att det finns anledning att följa upp ärendet. Rektor för Umeå universitet uppmanas därför att **senast den 20 augusti 2026** redovisa vilka åtgärder som universitetet har vidtagit med anledning av UKÄ:s uttalanden.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Martin Norsell efter föredragning av verksjuristen Jonas Nylinder i närvaro av avdelningschefen Jenny Gardbrant och verksamhetsstrategen Per Westman.

Martin Norsell

Kopia till:

Klaganden i Överklagandenämnden för högskolans ärende med reg.nr 23-1484-25